

ER DE KLAR OVER
at vi når langt og får
folk i hele landet i tale?
HAR DE NOE PÅ HJERTET
ruk våre bespalter
32 øre pr. mm.
Reservert plass etter avtale.

Høyesterettsdommer i vitneskranken

EN LETT NERVØS advokat kom engang til å forsnakke seg Eganske alvorlig i Norges Høyesterett. I stedet for den vanlige åpningstråde: «Høyst ærverdige herrer, rikets øverste dommere», tiltalte han kollegiet med ordene: «Høyst merkvordige herrer, rikets øverste dommere!»

Det er lenge siden nå, og ble opptatt i beste mening som den pussige lapsus det var. I dag spør det om en lignende forsnakkelse ikke ville bli betraktet som et helt naturlig uttrykk for den gjengse rettsbevissthet blant dem som følger herrenes gjøren og laten. For når sant skal sies, opptrer de ofte på høyst merkvordig vis.

Under injuriansaken som overlærer Haug har anlagt mot forretningsfører Sam Knutsen, den «velkjente rapportør» fra okkupasjonstiden, fremsto som vitne i Oslo byrett høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup. I en av sine mange rapporter til Stockholm hadde Knutsen som bekjent gitt følgende fine vink om Haug: «Det er ingen annen utvei enn at rette vedkommende likviderer forræderen hurtigst mulig.» Overlærer Haug har oppfattet det som en sterk oppfordring til å få ham drept, mens hr. Knutsen sier at det bare gjaldt å få fjernet ham fra den illegale virksomhet og få ham over til Sverige. Og som hr. Knutzens vitne gikk høyesterettsdommer Schjelderup sterkt inn for denne fortolkning.

Advokat Jensen: Har De noen gang hørt at det skulle være planer oppe om å ta livet av Haug?

Schjelderup: Noe så sinnsvakt har det aldri vært tale om. Vi kjempet for rettsstaten og det ville derfor være usømmelig å antyde noe slikt.

Dommeren: Hva med uttrykket «likvidere»?

Schjelderup: Jeg kan ikke idag huske bestemt om ordet på den tiden bare hadde én betydning, men jeg tror at ordet nærmest ble brukt i betydningen «å sette en utenfor.»

(Dagbladets referat).

Høyesterettsdommeren «husker ikke bestemt», og har altså under enhver omstendighet sine ord i behold. Men for en mann som selv har skrevet flere tykke bøker om okkupasjonstiden, og som har fått den tids terminologi oppfrisket i hundrevis av rettssaker hvor han har sittet som dommer, er det mildest talt høyst merkvordig at han ikke kan «huske bestemt» nettopp dette uttrykket. La oss prøve å stimulere hans hukommelse, det kan muligens få betydning for ham når han skriver neste bind av sine memoarer.

Vi tar for oss «Faktaregister for okkupasjonstiden», utarbeidet av Kaare Haukaas ved Universitetsbiblioteket, et verk som høyesterettsdommer Schjelderup vanskelig kan unngå å ha i sin bokhylle og hvor han følgelig lett vil kunne verifisere våre opplysninger. Under året 1944 — samme år som hr. Knutsen anbefalte overlærer Haugs likvidasjon — finner vi blant annet følgende henvisninger til den illegale avis Fritt Land m. v. (se Faktaregisteret side 467-50):

— Fortsettes side 6 —

10. JUNI 1940!

DET HAR IKKE vært lett for dem som forsverget seg til Londonregjeringen og alt dens vesen å kunne gi holdbare forklaringer på det som gikk for seg her i Norge den 10. juni 1940. Alt har man prøvd å mobilisere i den hellige saks interesse, fra spissfindigheten til glemsomheten. Og likevel har resultatet vært margert.

Sikkert var det en strek i regningen for det høye råd at Trondheimskapitulasjonen kom for en dag. Undersøkelseskommissjonen hadde lett og lekende holdt seg helt utenom dette famøse dokument og tre statsråder på råd sto fram som vitner og bedyret at noe slikt hadde de ingen anelse om. At det eksemplar som senere ble lagt fram, bar deres egenhendige påtegninger om å være sett, var et ubehagelig bakslag som man ikke hadde regnet med.

FOR ALLE som kan lese og som har noenlunde normal fornuft gir ikke Trondheimsavtalen av 10. juni 1940 noen grunn til å tvile på at man her har med et regulært kapitulasjonsdokument å gjøre, og det ett som gjelder hele landets vepnede styrker. — Som vitne i Skanckesaken doserte general Roscher Nielsen den merkelige lære at Trondheimsavtalen bare gjaldt «våpenstilstand», — me ndette er i sannhet en i den grad merkelig lære at det vel er å anta at generalen selv ikke har følt seg altfor overtøyd om riktigheten. Etter ordlyden ville en slik «våpenstilstand» ha vært den rareste våpenstilstand i krigshistorien inntil denne dag.

Da dokumentet var kommet fram offentlig og de tiltalte tok til å gjøre bruk av det i sine saker, ble det snart en fast regel at domstolene kategorisk avviste det som kapitulasjonsdokument for Norge og istedet degraderte det til en avtale for 6te divisjon, på linje med de avtaler som tidligere forelå for de 5 øvrige divisjoner. Det har falt mange hånende ord fra dommersetene i disse saker når de tiltalte pekte på Trondheimsavtalens diplomatiske grunnlag og dens direkte ordlyd. Det skulle være en lokal avtale for 6te divisjon. Ingen ting annet. Enhver annen mening var latterlig, ble det sagt.

Nu var det for de innvidde ingen hemmelighet at det faktisk

forelå en separat kapitulasjonsavtale for 6te divisjon, men å få den fram i lyset var ikke hvermann gitt. Alle de øvrige divisjonsavtaler hadde man, landskapitulasjonen også, men «Bjørnefjellsoverenskomsten» av 10. juni 1940 var «spurlos versenkt». I betraktning av den rolle man mente å kunne la Trondheimsavtalen spille som lokal, nord-norsk avtale, var det jo forståelig nok at man ikke hadde noen særlig interesse av å legge fram den virkelige, nord-norske kapitulasjonsavtale. Dermed ville man komme i største vanskelighet med å bortforklare Trondheimsavtalens virkelige karakter.

Vi har fått i hende en avskrift av denne hittil bortgjemte Bjørnefjell-overenskomst. I betraktning av den overmåte interesse som knytter seg til dette dokument, finner vi ikke å burde holde våre lesere det. Vi gjør uttrykkelig oppmerksom på at det er en avskrift vi benytter. Skulle det — hva vi dog ikke tror — ha sneket seg inn noen unøyaktighet i avskriften, går vi ut fra at de rette myndigheter vil korrigere oss.

Dokumentet er sålydende:

6. divisjons kapitulasjonsavtale

Spiankup ved Bjørnefjell, 10. juni 40, kl. 9.55

Følgende kapitulasjonsoverenskomst er avsluttet mellom sjefen for de tyske stridskrefter i Nord-Norge, generaløytnant Dietl, og den av sjefen for de norske tropper i Nord-Norge, general Ruge utsendte befulmektigede offiser, oberstøytnant Wrede-Holm.

Fiendtlighetene innstilles mellom de deler av den norske For-

det krigsmateriell som de allierte tropper har latt tilbake i Norge — likegyldig om dette materiell for tiden befinner seg i hendene på de norske tropper eller i lagre, magasiner eller hvorsomhelst ellers i Norge — skal utleveres til den tyske for-

Slutt opp om «8. Mai» og Forbundet

Til mine mange venner fra interneringsleirene i Furulunden, Suplandsfoss og Dalane sender jeg mine beste hilsener og ønsker.

Meget er skjedd i året som gikk, og meget vil skje i tiden som kommer. Men det som allerede er skjedd etter 1945 viser at vi så rett og hadde rett.

Nå gjelder det at vi alle står samlet. Tidligere sto vi også samlet, men når det i dag gjelder vår menneskelige ære og oppreisning — har vi rett til å kreve at ingen svikter. La oss derfor alle som en slutte opp om vårt blad «8. Mai» og om Forbundet.

Husk: «Tek kvar og ein sin vesle stein, vert snart vår åker rein».

Austad, Vest-Agder i januar.

SELMER BÆRØE.

Skjuler Norges Storting seg, eller - - - ?

Med spenning har publikum ventet på Stortingets behandling av den beryktede St. meld. nr. 64. Utfallet av Langeland-Bergsviksaken øket spennin-

av Kaare Haukaas ved Universitetsbiblioteket, et verk som høyesterettsdommer Schjelderup vanskelig kan unngå å ha i sin bokhylle og hvor han virkelig lett vil kunne verifisere våre opplysninger. Under året 1944 — samme år som hr. Knutzen anbefalte overlærer Haugs likvidasjon — finner vi blant annet følgende henvisninger til den illegale avis Fritt Land m. v. (se Faktaregisteret side 45-50):

Et Casablanca i hjertene

Den ærverdige våpendrager for sannhet og rett, overlege Johan Scharffenberg, sa forleden under en debatt: «Til dere unge vil jeg si: Tro ikke på de vakre ord om fred, frihet og demokrati. — Det er alt sammen hykleri.» Det er altså resultatet av 82 års livserfaring. Harde og utfordrende ord kan hende, men rett betenkt: Hvem kan motsi dem?

Vi, som har fått føle krigen, politistaten og diktaturet på kroppen, kan jo ikke annet enn å underskrive dem.

De fleste har vel allerede glemt «de fire friheter», som 6. januar 1941 ble utformet av Franklin D. Roosevelt i et budskap til det amerikanske folk. Vi skal derfor gjent aden her:

«I de kommende tider, som vi søker å trygge, ser vi fram mot en verden, som hviler på fire grunnleggende fellesmenneskelige friheter.

Den første er tale- og ytrings-

friheten — overalt i verden.

Den annen er friheten for hvert menneske til å dyrke Gud på sin egen måte — overalt i verden.

Den tredje er friheten fra nød. For verden som helhet betyr det et økonomisk samkvem som vil sikre hver nasjon et sunt fredelig liv for innbyggerne — overalt i verden.

Det fjerde er friheten fra frykt. Det betyr nedrustning over hele verden så langt og så omfattende at ingen nasjon vil være istand til å begå noen valds handling mot en nabo — noe sted i verden.

Store og løfterike ord, ikke sant? Men ingen av dem er innfridd, og den primære årsak til dette er, at nettopp den selvsamme Frankling D. Roosevelt i Casablanca, Teheran og Jalta brøt grunnlaget ned for den maktbal-

— Forts. side 3 —

Spiankup ved Bjørnefjell, 10. juni 40, kl. 9.55

Følgende kapitulasjonsoverenskomst er avsluttet mellom sjefen for de tyske stridskrefter i Nord-Norge, generaløyntant Dietl, og den av sjefen for de norske tropper i Nord-Norge, general Ruge utsendte befullmektigede offiser, oberstløyntant Wrede-Holm.

Fiendtlighetene innstilles mellom de deler av den norske Forsvarsmakt — i det følgende benevnt «Norske Nordarme» som hittil har stått i kamp med den tyske Forsvarsmakt, den 9. 6. — 40, kl. 24 (nordisk tid) og på etterfølgende betingelser:

1. Den norske Nordarme forplikter seg til, senest innen 18. juni 1940, kl. 24, å overlevere samtlige krigsfanger fra den tyske Forsvarsmakt som befinner seg i den norske Nordarmes varetekt, til den tyske Forsvarsmakt — Overleveringen og overtagelsen av krigsfangene foregår i henhold til forangående anmeldelse fra de norske myndigheter i Narvik.

De sårete tyske krigsfanger som befinner seg i krigslasarett, sykehus o.s.v. skal bli der inntil der foreligger mulighet for transport. De skal da på lignende måte overgis til den tyske Forsvarsmakt.

Den norske Nordarme overleverer snarest en navneliste over tyske krigsfanger som befinner seg i norske lasarett, sykehus o. s. v.

Innen 18. juni 1948 har den norske Nordarme å overlevere til sjefen for den tyske For-

svarsmakt i Norge en fullstendig navnefortegnelse over de tyske krigsfanger den vet om som av de allierte tropper er ført ut av det norske overhøyhetsområde.

2. Alt krigsmateriell som tilhører den norske hær, marine og luftvåben, heri innbefattet

«Nasjonal holdning», «svikt» og «svik».

De fleste av oss lærere som lot være å delta i den kollektive protest mot Lærersambandet våren 1942, var sikkert klar over at det var forbundet med en viss risiko å la være å sende protest. Det kunne gi visse menneske anledning til skumlerier om ens «nasjonale holdning». Og anledningen har man da også benyttet seg av. Folk som gjerne ønsker å mistenkeliggjøre og skade medmennesker, finner alltid muligheter til perfid sladder. — Det er overmåte lettvindt å skyve alt vesentlig til side og la protest eller ikke protest mot Lærersambandet være det eneste avgjørende bevis på nasjonal eller unasjonalt holdning. Det ble billig å skaffe seg en nasjonal medalje på den måten. Det må imidlertid være flaut å bære den for dem som ingenting kan påberope seg i retning av nasjonal innsats. Protest mot Lærersambandet behøver nemlig ikke å være utslag av nasjonalt sinnelag. Det kan like godt være utslag av redsel for å være dårligere enn andre, for å bli kritisert, for å handle alene, og fremfor alt redsel for å komme i opposisjon til andres masser. Eller det kan skylde andre lite rosverdige beveggrunner. Under enhver omstendighet er protest eller ikke protest et høyst utilstrekkelig bevismateriale til bedømmelse av ens «nasjonale holdning». Vil en analysere et menneske, får en lodde dypere. En behøver ikke å være stor psykolog for å skjønne det. Det er et psykologisk spørsmål og ikke et spørsmål om nasjonal kvalitet hvorvidt man valgte den ene eller den annen handlemåte.

det krigsmateriell som de allierte tropper har latt tilbake i Norge — likegyldig om dette materiell for tiden befinner seg i hendene på de norske tropper eller i lagre, magasiner eller hvorsomhelst ellers i Norge — skal utleveres til den tyske forsvarsmakt i den tilstand hvori det nå er.

Med krigsmateriell forståes:

Alle slags våben med tilhørende ammunisjon, allslags utstyr og utrustning, alle kjøretøyer, motorkjøretøyer og øvrige transportmidler av enhver art, alle hærens hester og for den bestemte fordringsmidler, alle beholdninger og forråd av

— Fortsettes side 3 —

De som ikke deltok i læreremonstrasjonen, blir beskyldt for «svikt». Beskyldningen er absurd. «Svikt» kan vel best defineres som brudd på avtale eller på gjensidig tillitsforhold. Jeg antar at de fleste for ikke å si alle ikke-protesterende lærere ikke kjenner til sådant brudd fra deres side. De selvbestaltede og for meg ukjente «ledere» har i hvert fall ikke vist meg den ringeste tillit. De har ikke engang verdiget meg så meget som å tilstille meg en parole, langt mindre innvidt meg i viktigere ting. Den som krever tillit, får selv vise tillit. Sunn logikk tilsier det. Men «lederne» betrakket visstnok alle lærere for sprellmenn, som til enhver tid var parat til å sprelle når de trakk i snoren. Eller i beste fall for en sau, som blindt sprang etter bjølla. Men sauementalitet, den sinnets egenart som var så fremtredende i okkupasjonstiden kan ikke forlanges hos alle. Der finnes mennesker som ikke springer i blinde etter andre, men som under enhver omstendighet krever en smule rede på hva de går med i. —

Overlærer, høyesterettsadvokat Edmund Haug, Oslo, var vitne i Wilhelmsensaken. Ifølge «Aftenposten»s referat fredag 11-11-47 innrømmet overlærer Haug i retten at han og det øvrige vesle «Osloselskap» ikke hadde noe som helst mandat til å sende ut noen protestformular. Det forelå ingen beskjed fra regjeringen i London. Det var et fullstendig privat påfunn; en håndfull Oslo-lærere etablerte seg selv. Ifølge forannevnte referat våget han ikke å karakterisere formularen

eller - - - ?

Med spenning har publikum ventet på Stortingets behandling av den beryktede St. meld. nr. 64. Utfallet av Langeland-Bergsviksaken øket spenningen enn ytterligere. Etter dette måtte man gå ut fra at Justisdepartementet og de to riksadvokater kunne vente seg en mildest talt varm omgang i tinget.

En gikk ut fra at Stortinget til samme tid ville benytte anledningen til også å ta opp den lenge bebudede debatt om landssvikoppgjøret «på bred basis». Så lenge har det jo nå vært snakket om en slik debatt at nå måtte den vel endelig gå av stabelen.

Atter en gang har en eller annen myndighet dratt i brem sestaken. Ifølge en utsendt melding vil det ingen debatt bli før mot slutten av stortingsseksjonen, og — tilføyes det — blir det høstsesjon i år, vil debatten bli utsatt til da.

Det er menneskelig å ville skyve fra seg ubehagelige ting ved enten å la de gå i glemmeboken eller også ved å skyve dem over på en fjern og ubestemt framtid. Statsråd Gundersen og hans parti har sikkerlig også bukket under for denne «menneskelighet». Men — hvor menneskelig enn dette kan være i denne henseende, så blir umenneskeligheten dobbelt stor mot alle oppgjørets ofre som framdeles vansmekter i tvangsarbeid eller på annen måte er prisgitt elendigheten.

Tørr virkelig Stortinget ikke stille seg ansikt til ansikt med virkeligheten? Er gullhjelmene for alvor skiftet ut med nattluen?

H. N. H.

«Retten finner at tiltalte har vært klar over — — —»

Denne setningen finner en i premisset til så å si alle de landskidommer som har vært avsagt siden 1945. Uansett hva den tiltalte selv måtte ha hevdet, fikk han allikevel allvitenhetens merkelapp rundt halsen. Selvfølgelig måtte han ha visst, sa retten, selvfølgelig har han vært klar over — — —, og ut fra denne selvfølgeligheten rant så dommene på løpende bånd.

Spesielt når det gjaldt spørsmålet om Norge fortsatt var i krig etter 10. juni 1940, var domstolene nådesløst avvisende overfor alle andre meninger enn den ene «statsautoriserte» at «Norges selvstendighetskrig» gikk videre. Så grunnmuret var aldri vissheten som i disse dommene. «Retten finner at tiltalte har vært klar over o.s.v.» Aldri fikk et tvilens komma lov til å snike seg inn i denne setningen.

På bakgrunn av dette er det å si nokså overraskende å lese følgende brev fra Forsvarsdepartementets krigshistoriske avdeling som svar på en innsendt forespørsel om det var så at krigen mellom Norge og Tyskland opphørte 10. juni 1940: Den krigshistoriske Avd.,

Jnr. 698/1949

Datum og jnr. i dette brev bes ført opp i svarbrevet.

Oslo, 7. september 1949.

Munkedamsv. 53 b. IV.

Telefon 33 34 98.

Til

Krigføringsproblemet.

.. Ved hoslagt å sende tilbake det med Deres skrivelse av 1. 9. 1949 oversendte P. M. om overnevnte sak meddeles at det reiste spørsmål er av så utpreget juridisk og folkerettslig natur at Den Krigshistoriske Avdeling ikke anser seg kompetent til å uttale seg om det.

Johannes Schjøtz.

Dette brevet taler forsåvidt for seg selv. Når ikke Den

Krigshistoriske Avdeling med sine omfattende arkivalier og sin spesialtrene funksjonærstab anser seg kompetent til å ta standpunkt til det reiste spørsmål, så må det vel i all anstendighets navn være et noe for stivt stykke å forutsette at hver eneste en av dem som har sognet til NS har hatt den viten og den innsikt som Krigshistorisk Avdeling sier seg å mangle.

Begynner ærlig talt ikke nå snart komikken å bli såpass påtrengende at det er all grunn for rettsoppgjørets forkjemperer til å passe på at latteren ikke kommer til å gå dem helt over hodet?

Adv. E.

«8. Mai»

Postgiro: 81827

Redaktør
Arvid B. Arntzen

Forretningsfører
Per Kvendbo

Kontor: Fløyveien 25, Kr.sund. — Telef. 1330. — Redaktøren 2918.

Abonnementspris kr. 16,00 pr. år

Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Du må holde ut!

Det er to regjeringer her i landet, LO og Ap-regjeringen. Det må også vi være klar over, vi som i kraft av deres maktspråk er satt utenfor som politiske forbrytere. Stundom kan disse regjeringer se ut som siamesiske tvillinger, og likesom disse er de uløselig knyttet til hverandre hvor meget de enn kan kives innbyrdes. LO betrakter seg som stat i staten og i kraft av sin tallmessighet og sin sterkt kapitalistisk betonte makt dikterer den — ikke bare innad overfor sine menige medlemmer, men også utad som et vesentlig hjul i samfunnsmaskineriet. Vi opplevet dette i stigende bitterhet under kampen for å øke vår forsvarsvilje i 30-årene, vi har senere fått kjennskap til hvorledes LO's småkonger drev sin egen klassebetonte politikk i okkupasjonens første forvirrede dager, og vi har smertelig fått føle det i den tid som fulgte, da hevnens verd hvinte over våre hoder, mens LO's skjoldborg vernet alle fagorganiserte arbeidere på tyskernes flyplasser og festningsanlegg. «Ingen nordmann tilsalgs» het det så vakkert, men det hindret ikke at hundrede tusener arbeidere strømmet til det høyt betalte tyske arbeide og etterpå fikk absolusjon — for de skulle jo leve. Vi bebreider ikke den menige arbeider, krigens og okkupasjonens lover er harde — men vi anklager dem, som for den fariseeriske kamouflasjes skyld satte den politiske forfølgelse i gang mot dem, som i kraft av sin tro og sine evner holdt samfunnsmaskineriet i gang og muliggjorde at vi alle kunne gjennomleve okkupasjonens harde tider og at vårt land tross de vestalliertes iherdige bombing og sabotasjeaksjoner er det minst krigsherjede av alle okkuperte land. Vi anklager dem, fordi de i kraft av de vestalliertes pyrrhusseier kunne ta makten her i landet, en makt som hviler på seirherrenes bajonettspisser, for så å kløve folket i to, de rettfærdige og de urettferdige. Dette har vært medvirkende til det skjebnesvangre løp utfor bakken både mentalt, kulturelt og økonomisk, som tross alt skryt har gjort vårt land til en husmann under en av de to uforsonlige alliansemakter og som har skapt en ulmende frykt i alle sinn. Det er ingen som er glad lenger, ingen som er frimodige. Det går fra dag til dag i korte adspredelsestimer avløst av bekymringenes evige uro. Det er velferdsstaten, nednivelleringen, gråheten med den stavnsbåndaktige tilværelse uten håp for individuell utfoldelse og uten annen marskalkstav i ranselen enn partiboken og organisasjonenes mangehånde tillitshverv.

Som forholdene ligger an vil mange av de politisk forfulgte kanskje si: Ja, der kan Dere se, det nytter ikke. Jo, det nytter allikevel. Vi må være årvåkne og øke den indre styrke både individuelt og organisasjonsmessig. For det må tilslutt bli en samling av hele folket, ikke en LO-samling eller en AP-samling, men en bevisst sammensveising av alle, ikke en ensidig nasjonalisme, men aktivt vern om den kultur som vi tross alt har felles, den som engang skal kunne gi oss alle menneskerettigheter og fremtid. For Din egen skyld og til vern om slekt og samfunn må Du holde ut. Vi har så lite å tape, vi som i dag er forfulgte, men kanskje kan vi til slutt gjøre den største innsatsen. Det er i alle fall ikke viljen det skorter på. —

Om ansettelse av NS-lærere i folkeskolen

I S. skolestyre behandledes forle ca. ½ million, og ved å drive med

REFLEKSJONER

Det hører kanskje ikke til god tone

idag å tale om tyske krigshelter. Når vi allikevel gjør en unntakelse, er det fordi verdens største kampflyver, Hans-Ulrich RUDEL har utgitt sine erindringer. Boken heter «Trotzdem» og er utkommet i Buenos Aires. At den har fått en kjempemessig utbredelse i de nøytrale land er en sak for seg, vi får den så allikevel ikke på norsk. — Oberstløytnant Hans-Ulrich Rudel var bare soldat — ikke politiker. Han kjempet gjennom hele krigen på østfronten, hvor han foretok 2,530 kampflyvninger og tilintetgjorde 519 russiske stridsvogner, senket slagskipet «Marat» og to kryssere, for å nevne noen av hans bedrifter. En måned før krigens slutt, fikk han avskutt det ene benet, men det hindret ham ikke fra å skaffe seg en primitiv protese bak lægenes rygg for så å vende tilbake til sin eskadre. — Med blødende benstump kjempet han til siste slutt mot de østlige horder som veltet inn over hans hjembygd, og da kapitulasjonsordren kom, tok han vestover og overga seg til amerikanerne. — Han kom senere i krigsfangenskap i England og Frankrike, men opplevet at amerikanske og franske læger vegret seg for å behandle hans benskade. Den i England legendariske kampflyver, group-captain Bader i RAF fikk høre om dette. (Han hadde selv mistet begge ben i kamp, men fortsatte sine flyvninger med proteser). Han hentet Rudel og tilbød ham sin egen protese-teknikker med strålende resultat. Denne tiden i England er, skriver Rudel, en vederkvegelse for meg etter fangeleiroppholdet. — Her finner jeg for første gang i øjen, at det ennå finnes aktelse for en motstander, en ridderlighet som skulde være selvfølgelig for samtlige offiserer i verden. Hertil kan føyes, at Bader for en tid siden karakteriserte en vestmaktflystyrke i Europa uten tyske flyvere som et fotballag uten forsvarskjede. Men Rudel selv er en bestemt motstander av de planer, som nå smedes i Washington, Paris og London om å forvandle et ufritt Vesttyskland til et ledd i Atlantpaktens lenke.

Det er så mange forståelsegpaere, som fremdeles sier, at de ikke begriper, at Hitler kunde begå den dumhet å gå til angrep på Russland midt under krigen i vest. Den ovenfor omtalte kamp-

Kommunistenes fredsappell,

som fikk sitt sterkeste uttrykk ved den store kongressen i Warschava, kan gi seg mange underlige utslag. I Köln hendte det således forleden at kommunistene malte fredsduer på husmurene og det var gjort med så god maling at huseierne ikke kunde få vasket fredsdueene av veggene. — Hva skulle de så gjøre? Jo, de malte røde egg under duenes haler og de gode kølnere fikk seg en befriende latter midt i all elendigheten. Dette minner om det berømte V-tegn, som engelenderne lancerte under krigen, men som tyskerne på sin side tok opp i sin propaganda med samme virkning i sitt hjemland og til megen forargelse andre steder. Ennå kan man selv her i landet se merker etter disse V-ene, som altså ble et tveegget sverd for propagandamakerne på begge sider. Det viser at propaganda er en kunst, den kan gi uberegnete tilbakeslag.

Omveltningene i Ungarn og Tsjekkoslovakiet

har ført med seg, at ca. 10.000 nye ord og uttrykk er kommet inn i de respektive lands språk, forteller en komite av filologer, som er opptatt med å utarbeide nye slovakisk-ungarske og ungarsk-slovakiske ordbøker. De forteller ikke noe om hvor mange skjeldsord som er kommet øst fra, men vi kan tenke oss til atskillige av dem å dømme etter hva der kan presteres i Lake Success.

En av de offisielle forsvarsadvokater

for de tyske krigsfanger i Frankrike, dr. Lane, har satt i gang en aksjon for å formå forbundsregjeringen i Bonn til å gripe inn til fordel for de dødsdømte krigsfangene. Dr. Lane framholder, at man senest i Koreakrigen har erfart, at andre metoder må benyttes i partisankrigen enn i den vanlige krigsførsel, og mener at de franske krigsforbryterdomstoler ikke har tatt hensyn til dette ved sine kollektivdommer. Endel av disse fangene sitter med lenkede hender og føtter, og utallige av dem holdes internert helt siden de for mere enn fem år siden ble tatt tilfange uten at den rettslige prøvelse av deres sak er avsluttet, sier han. Og enda vil vestmaktene ha tyskerne med som støttespiller i den kommende krig mot sin fordums

BREV TIL 8. MAI

Bygdebrev.

Ja, så har vi så smått begynt på det nye året, da! Tiden går og begivenhetene ruller videre.

For oss «landssvikere» spør det om 1951 vil sette fart på utviklingen mot vårt mål — full oppreisning og likestilling med andre i samfunnet. Retningen har hittil vært riktig, men farten har langt fra forekommet oss upåklagelig.

Men når rett er, så kan vi vel ikke vente annet enn at myndighetene stritter imot så meget de kan. En må prøve å forstå den stilling våre motstandere befinner seg i. Forholdet er jo at denne hevnaksjonen, som heter landssvikoppgjøret etter hvert er begynt å fortone seg som den største fadæse i Norges politiske historie. Men når har en sett at myndigheter og statsmenn har innrømmet feil og bommerter? Aldri! — Prestisjen må opprettholdes framfor alt.

Bare et stadig tiltakende opinionstrykk kan framtvinge en kursendring. Når tiden er inne vil dette blant annet medføre et personskifte, og da først kan vi si vi er kommet på rett kjøl. For de som er eksperter i å rive samfunnet ned er lite skikket til å bygge opp.

Dette opinionsdannende arbeide er no i bra gjenge, takket være «8. Mai» og alle gode stridsmenn som arbeider trutt i skrift og tale, i bøker og i rettsaker. Det går i den riktige lei, og meget tyder på at «det rette øvebrevet» ikke er så altfor langt unna, d.v.s. ikke altfor mange år.

Her ute på byøden treffer du knapt en mann som ikke på tomannshånd villig innrømmer, at begivenhetene i mangt og meget har gitt oss rett, og at landssvikoppgjøret er tull og tøvs. Jeg antar her skolemestre, prester og andre «funksjonærer» som må holde seg tilværens med overordnede. Og så naturligvis de øverste spissene i A-partiet. Så stort sett må en si at stillingen er god. — Og både i høg og yrke blir det vist oss «landssvikere» den aktelse og respekt vi har krav på og som vi behøver. Den ulukken at vi ikke kan delta i det kommunistiske krigsoppgjøret, som er i tiden

skryt og tåket snakk. Uten foranledning fra vår side får vi «landssvikere» føling med dette, til stadighet, på handelsbuer, veg kryss, på reiser og hvorsomhelst vi ferdes. Det som kommer til uttrykk kan ofte virke noe forvirret, men det som er det vesentlige er at det synes å rå en samstemmig oppfatning om at samfunnet er kommet ut på et skråplan. Halelujaropende politikere, intellektuelle og pressefolk lever i en verden for seg selv. — Dette forsvinnende mindretall tror selv det til enhver tid har føling med opposisjonen, og allerhelst — at det selv er opinionsdannende. De tar fell. Forholdet er at smartness og bluff ikke lenger imponerer masserne. Det kan kanskje gå en par år, men fem år er forlenge.

Og dessuten, det som skulle samle alle til enig og byggende arbeid, det mangler. Det skulle ha vært et stort og felles mål, oppnåelige kanskje en gang i framtiden, men verdt å arbeide mot. — Idag har vi «opprettholdelse av levestandarden» og «demokratiets bevarelse». Enhver kan se at begge disse goder holder på å smuldre vekk.

Dette landssvikoppgjøret har nok fra tid til annen brakt våre styrende ubehageligheter, men kanskje ikke i den grad at det har forstvrret natteroen. I 1951 skal oppgjøret være «ferdigbehandlet», og så skulle en endelig ha håp om at dette forhold var ute av verden — mener vår livsfjerne regjering, dens nærmeste krets av drabanter og tallerkenslikkere. Det virkelige forhold er imidlertid at disse ferdig behandlede «landssvikere» sitter rundt i landet og er like forbitrede og uforsonlige den dag idag. Sammen med pårørende utejører denne «sektor» hundretusener. — Og sammen med de virkelige gode nordmenn tilhører vi i realiteten flertallet.

Det gjelder å bevare og utbygge stillingene — så får vi da se. Og litt tålmodighet må vi ha!

Med hilsen

NS-bonde.

Lærere i folkeskolen

I S. skolestyre behandledes forleden spørsmålet om ansettelse av lærer i R. krets. Til posten hadde meldt seg 3 NS lærere med utmerkede karakterer og med over 20 års praksis. Dessuten hadde meldt seg endel erstatninger. Herredet har ca. 75 pst. erstatningslærere. A.-partiet har flere tall i skolestyret. Skolestyreformann S. foreslo ansatt en nybakt lærer, som ikke hadde søkt posten, men som var ansatt i annen post innen herredet.

Av debatten omkring ansettelse: hitsettes:

Medlem A. som hadde arbeidet på krigsviktige anlegg som arbeidsformann i hele okkupasjonstiden mente at man ikke kunne gå til ansettelse av NS lærere da disse hadde vist nasjonal sviakt. Flere av flertallet, som hadde vært «stripet» under okkupasjonen erklærte seg enig heri.

Medlem Ø. som representerte mindretallet, der hadde bevart sin nasjonale sti ren i okkupasjonsårene, uttalte bl. a.: Det gjelder her NS lærere som har vært papirmedlemmer og ikke gjort seg skyldig i noe straffbart forhold. Da alle har flåtte karakterer og lang praksis, kan man, etter min mening, rettslig sett ikke komme forbi disse. Det så meget mer da de er enstemmig innstillet av kretsens tilsynsutvalg. Jeg viser til skolelovens § 26, punkt 3, hvor det står at skolestyret ikke har adgang til å ta hensyn til søkerens politiske stoda samt til rundskriv fra Kirkedepartementet av 29. januar 1949 om at NS lærerne, når kretsene innstiller bør ansettes. Vi har et skolebudsjett på

Splinten i andres øine og bjelken i ens eget

Tidligere biskop Berggrav har skrevet en artikkel i tidsskriftet «Kirke og Kultur»: «Se til Østerrike».

Han omtaler Anschluss og nevner forholdene da. «Til og med den nuværende president (nu død), dr. Renner var med på hyllestadresse til «Føreren» den gang, og den kløktige kardinal Innitzer sa «Heil Hitler». Merkelig at de kan sitte der hvor de sitter idag».

Norge hadde en «kløktig» biskop i 1940. Merkelig at han kunne fortsette som biskop til 1950.

Theo.

ca. ½ million, og ved å drive med erstatningslærere er det slett «valuta» vi får igjen for de penger vi legger ut.

Da prost D. er tilstede her vil jeg be han om å uttale seg.

Prost D.: Jeg finner det rart at Ø. ber om min uttalelse, da mitt syn tidligere er kommet tilsyne i disse saker. Når jeg er bedt om det vil jeg få lov å uttale, at jeg fortsatt er av den mening at NS lærerne fortsatt bør holdes utenom.

Medlem Ø.: I vår kirkebønn har vi en pasus om at «kirken må få gode tjenere som lærer vel og lever vel. «Bl. a. idag opplever vi at prosten begår brottsverk såvel mot den kristelige som mot den verdslige lov. I den 5te bønn i vårt fadervår heter det: «forlat oss vår skyld som vi forlater våre skyldnere». Når prosten hevder at NS lærere, som har gjort opp sitt forhold, fortsatt skal holdes utenom skolegjerningen, og at man således ikke skal tilgi de, så begår han der ved brottsverk mot den 5te bønn, og dessuten mot skolelovens § 26, punkt 3 og mot departementets rundskriv av 29. januar 1949. Det er så meget mer trist å måtte erfare noe slikt av en intellektuell person, som selvsagt vet at de personer det her gjelder, rettsstridig er straffet på forhånd.

For meg har Kristendommen fortont seg slik, at «kristendom er i en sum fredens evangelium». For prost D. blir altså kristendom i en sum hatets evangelium. Når han på rettsstridig grunnlag forfølger personer bør han være klar over at der oppstår hat i vedkommendes hjerte, i familiens hjerte og i venners hjerte. Derved er prosten med på å oppelske en klasse som hater. Når prosten kommer hjem vil jeg henstille til ham å kaste opp i Landstad nr. 489. For tilfelle av at han ikke finner det oppurtunt å gjøre det vil jeg få lov til å sitere det første vers:

«Som du dømar fær du dom, høyr det ord og lat deg vara, som i skogen atterljom, vil ditt eget ord deg svara. So deg Jesus lærer her, som du dømar dom du fær.»

Skolestyrets flertall ansatte imidlertid den lærer som ikke hadde søkt posten. Skoledirektøren har sendt saken tilbake til fornyet behandling. For å unngå NS lærerne har så skolestyrets formann latt stillingen avvertere påny, for i hensikt å få nye søkere.

Kirkedepartementet er forespurt om denne framgangsmåte er lovlig, men har ennå ikke gitt noe svar. Det skal bli interessant å se om departementet vil medvirke til rettsstridige handlinger.

Det er så mange forståelsegjære, som fremdeles sier, at de ikke begriper, at Hitler kunde begå den dumhet å gå til angrep på Russland midt under krigen i vest. Den ovenfor omtalte kamplflyver Rudel kan fortelle litt om årsaken, fordi han var aktiv på østfronten allerede fra første dagen. Ved offensivens begynnelse hadde han mulighet fra luften å se de veldige forberedelser som fra sovjetrussisk side var gjort for et angrep mot Tyskland. Han mener at det var i siste øye blikk at Tyskland gikk til offensiv, før den enorme russiske oppladning var fullbyrdet. — Vi ante det nok, men av årsaker som vel er de fleste velkjente, har man fått svært lite å vite om Tysklands virkelige stilling under den annen verdenskrig og en nå mindre gjennom frontskildringer, mens det har vært en flom av mere eller mindre verdifulle redegjørelser om krigens gang sett med vestallertes øyne

utallige av dem holdes internert helt siden de for mere enn fem år siden ble tatt tilfange uten at den rettslige prøvelse av deres sak er avsluttet, sier han. Og enda vil vestmaktene ha tyskerne med som støttronner i den kommende krig mot sin fordums hiertevenn i øst! Det er ikke å undres over, at tyskerne reagerer.

Hedersgave til glassmester G. A. Larsen

Venner av glassmester G. A. Larsen, Oslo, har lagt ut en liste til innsamling av penger som skal brukes til innkjøp av en hedersgave til herr Larsen.

Listen er utlagt hos tobakkshandler Helge Johannessen, Teatergaten 8, Oslo.

Utenrikskronikk

Peronismen og vestdemokratiene

I forrige utenrikskronikk beskjefte vi oss med den brasilianske president Vargas som 1. februar overtok makten etter å være valgt med en sterk majoritet av det samme folk som styrtet hans diktatur i 1945.

I dag skal vi se litt på hans nabo i syd, Ivan PERON, som 7. mai 1946 ble Argentinas statsoverhode og som har gjort sitt land til en verdensmakt i kraft av sin klokskap og sin energi. Med sin egen form for diktatur inntar han «en tredje posisjon mellom kommunisme og kapitalisme» som han selv uttrykker det. Peronismen har ikke som de andre politiske alternativer læst seg fast i dogmatisk forutinntatthet, men kjennetegnes ved at den erkjenner fakta og retter seg etter virkelighetens krav. «Vi er antikommunister», sier han, «mens kommunistene er dogmatiske, vi er antikapitalister, mens kapitalistene også er dogmatikere».

Dette er ikke bare ord, men praktiske retningslinier, og gjennom harde år og mange utmykelser har Peron-Argentina praktisert dem og dermed vunnet seg en plass, som gjør, at USA — for å sitere den nordamerikanske

visutenriksminister Edward G. Miller — anser det formålstjenlig «å knytte bånd av vennskap og respekt» med Argentina. Et synlig uttrykk for dette fikk man i høst ved US Export-Import Banks beslutning om å bevilge argentinske banker et lån på 125 mill. dollars.

Det er ikke lenge siden USA høylydt fordømte den argentinske stat for dets «fascistiske diktatorsystem», og dengang som så ofte ellers satte hele den vestdemokratiske verdenspresses hylekor inn med sin øredøvende konsert slik som det ved visse anledninger har gjort det overfor Franco, Hito og Vargas. England var kanskje det land, som tok hardest i, men så har også det argentinske kjøttkammer svart med å slå fryseridørene igjen midt for nesen på Albion slik at hele øyfolket får føle det idag. Det er takk for sist ikke bare for hetzen mot Perons Argentina, men kanskje mest for smedeskriveriene mot Eva Peron, presidentens hustru.

Med 7 pesetas i lommen kom Evita Duarte til Buenos Aires og tok som fotomodell det første steg på stigen opp til den even-

ste spissene i A-partiet. Så stort sett må en si at stillingen er god. — Og både i helse og yrke blir det vist oss «landssvikere» den ætelse og respekt vi har krav på og som vi behøver. Den gjøkkelen at vi ikke kan delta i det kommunale liv i disse forvirrede tider er ikke verre enn at vi kan bære den.

Det er i grunnen merkelig at den klikken som no i 5 år har behersket presse og kringkasting ikke har formådd å ensrette hvordan de defolket slik som hensikten har vært. Det viser at det fins mere sundt vett enn demagogene regner med. Har en ikke rent mel i nosen, vil propagandaaen få en hul kløng og virkningen taper seg. I det lange løp virker den motsatt.

Jeg er tilbøvelig til å tro at våre maktthavere av idag er langt nå veg til å miste kontakten med «folket». Det eksisterer et «skilt Norge» idag, for hvem realitetene teller og som ikke lar seg imponere av uoppblåste

ne stillingene — så får vi da se. Og litt tålmodighet må vi ha!

Med hilsen

NS-bonde.

Her er et spørsmål.

som jeg og mange med meg undrer seg over ikke er berørt, og det er ang. innsamlingen til prestene i den tiden disse nektet å ta i mot lønn av staten. Det ble samlet inn tusener av kroner til dem blant alle lag av befolkningen. Prestene fikk, såvidt jeg har forstått etterbetalt sin lønn, og det skulle jo da synes rimelig, at de betalte tilbake den midlertidige lønn, som ved innsamling kom dem til gode, eller iallfall stillet den til rådighet til et godt formål, som yterne var villig til å la pengene gå til. Her i distriktet ble det innsamlet og gitt nærmere 20.000 kroner, som gikk til en såkalt Menighets-kasse med egen kasserer — herr kirkesangeren. Skal ikke disse kunne tilbliktes å gjøre rede for midlene? N.

tyrlige karriere, som skulle føre den fattige landsbypike opp til maktstilling, som få kvinner før henne har inntatt. I oktober 1945 giftet den 26 årige Evita seg med den 47 år gamle oberst Juan Peron. Noen dager etter bryllupet havnet hennes mann i fengsel arrestert av sine politiske motstandere i regjeringen. Da gjorde Evita sin første innsats i Argentinas historie ved å ta ledelsen i en motstandskampanje som tilslutt førte til en landsomfattende proteststreik. Regjeringen ble tvunget til å løslate Peron, og den 7. mai 1946 ble han valgt til Argentinas president. Den fattige pike fra Los Toldos var blitt La Presidenta, landets «First Lady». Og i årene som fulgte er hun blitt en selvstikker kvinne med en ubendig arbeidskraft og med vilje til makt. Taler Peron om å styrke Argentinas forsvar, proklamerer Evita samtidig et framstøt for sosialhjelpen. Taler Peron hver lørdag i radioen, følger hun etter hver onsdag i alle Argentinas radiosendere, hun — det ekte barn av folket som kjenner dets sorger og bekymringer — kjemper for de skjorteløse, de fattige, som framfor alle gir henne sin tilslutning og støtte.

Den romantiske glans omkring Evita og Juan Peron er en mektig propaganda for Argentinas nåværende styre, og den er også lagt vel tilrette etter den klassiske maxime om brød og skuespill. Men brød er det viktigste og det har Peronregimet i stigen

de utstrekning skaffet sitt folk. Det er også forklaringen på at verdens store og ikke minst dollarmakten hilser Argentina med stigende ædtelse og respekt. Faktiske tall viser da også at Argentina leder blant verdens stater m.h.t. økning i svsselsetningen i perioden 1937—49. Antall industriarbeidere er i denne tid øket med 96 pst., mens Canada kommer som nr. 2 med 79 pst. og USA nå svvende plass med 34 pst (iflg. New York Times 23.10.50.). Alle er imponert over takten i oppbørningsarbeidet i Argentina som i dag er selveier av sine fern baner, sin handelsflåte og sine flyruter. Samtidig pågår opprustningen i stigende tempo, dels under ledelse av tidligere tyske sakkyndige.

For å bli mere salongfæhig burde Peron la sitt regime undergå en demokratisk make-up, sier «New York Times» og mener at det kan han så meget lettere gjøre, fordi han ikke behøver å holde fast ved den ikke-demokratiske kontroll for å bli gjenvalgt. Hans regime er ikke bare «lovlig» grunnlagt, men holder seg også innen lovens grenser, slutter bladet.

Peron synes allerede å ha blitt salongfæhig i det fineste vestdemokratiske selskap, skal man dømme etter lovordene, men det er tydelig at han selv — og ikke minst hun — vil bestemme, hvilke deler av det demokratiske ritual de vil følge. Noen virkelig salondemokrat blir han i alle fall ikke. —

EDRELANDSKJÆRLIGHET og de folk som benev- nes «frontkjempere» i dag

Av oberstløytnant F. F. Andersen

I anledning av herr Peter Har-
sems artikkel som berører
ovennevnte problem, vil jeg gjerne
som veteran fra den «annen
verdenskrig» komme med min
personlige mening om denne sak
som jeg gjennom 5 års fengsel
har hatt ribelløst tid og anledning
til å tenke over.

Innledningsvis vil jeg da gi
noen opplysninger om hvordan
ordet «frontkjemper» først opp-
stod.

Allerede etter «den første
verdenskrig» ble der stiftet en
forening av krigsveteraner fra
begge sider, som fikk navn av
en frontkjemperforening.

Det har derfor lært man alltid
vært misvisende at denne beteg-
nelse unner siste verdenskrig,
kun er blitt benyttet overfor
krigsveteranene fra den ene side.
Dette feilaktige språkbruk ble et-
ter kapitulasjonen fortsatt av
det som benevnes rettsnettøret.

Først når krigsveteranene fra
begge sider også etter denne
verdenskrig kan samles i en fore-
ning, vil navnet frontkjemper
med historisk rett kunne brukes.

Det var fedrelandskjær-
lighet som drev våre krigsve-
teraner ut i Russlandsfelttoget.
Kun den som selv har vært der
ute og sett de unge gutters slit
og savn, kan fullt ut forstå hvil-
ket heltedemodig offer de bragte.
Jeg ville personlig føle det som
en forbrutelse om jeg idag skulle
påvirke disse unge til å svikte de
idealer de dengang gikk inn for.
Er ikke fienden fra øst den sam-
me idag? Og skulle vi, som med
livet som innsats viste vår fedre-
landskjærighet på denne måte,
bli «landssvitere» på neste kors-
vei? Skulle vi som barnet som er
bitt sett urettferdig i skamme-
kroken bli «furdte-Guri» og si:
— «Nei, nå vil jeg bli stående
her for all framtid, så kan de
andre ha det så godt».

I mange samtaler med flere
krigsveteranere har det vist seg
at de fleste er av samme oppfat-
ning som jeg.

Vi hadde for en tid siden an-
ledning til å høre et foredrag her
i Oslo av en utlending som sa til
oss:— «Det må være vår viktig-
ste oppgave for framtiden å ad-

avdeling endog før krigen. Han
hadde livsvarig fengsel. Med hen-
syn til for NS folk å motta be-
nådning, påviste han juridisk, at
dette ikke på noen måte kan
betraktes som om de stemplet
seg selv som landsforrædere. —
Så det later til å være diverge-
rende meninger om denne sak.
Jeg gjør uttrykkelig oppmerk-
som på at jeg i denne forbindel-
se ikke taler om «min syke mor»,
idet jeg ikke har mottatt noen
benådning. — Og jeg er en av de
forholdsvis få som endog ikke
har benyttet meg av «— 2/3 so-
ning —», men har sittet i Norges
strengeste fengsler i 5 kalender-
år og 10 dage.

En ting er sikkert: — Det er ik-
ke til fordel for noen, at der sit-
tes så lenge som mulig i fengsler
eller at rettighetstap opprethol-
des.

Derimot vet jeg at det vil kom-
me andre, som ennå sitter med
lange straffer i fengslet til gode:
— At jeg ikke ga meg, før jeg
fikk istand min «gjenopptakel-
sessak» hvor jeg ble frifunnet. —
Tiltross for at jeg i 3 år satt med
påstand dødsstraff og fikk dom
på livsvarig fengsel i første lag-
mannsrett. Merkelig nok har jeg
tildels vært kritisert for dette. —
Det er imidlertid en fornemmel-

se som man ikke kan fri seg fra
i den forbindelse, at det kanskje
kan være en fordel både for en-
selv og andre, at man ikke «lig-
ger under torva» på Øvrevoll på
Akershus.

Jeg minnes i denne anledning
at min gamle østerrikske venn,
regimentssjefen oberst v. Scholz,
pleiet å si, når han dirigerte sol-
datens måte å gå fram på under
feltmessige skyteøvelser: — «Ich
habe kein Interesse für tote Sol-
daten». Hermed mente han ikke
å si: — At han ikke aktet og æ-
ret de som ga sitt liv for fedre-
landet på slagmarken. Nei. —
Han forlangte at hver soldat
skulle søke all den mulige dek-
ning som fandtes i terrenget, slik
at så få som mulig ble døde og
sårete. Det var kun de «levende»
disponible soldater som han
syntes han kunne regne med,
når der skulle utrettes noe
positivt håndgripelig i den dag-
lige kamp — framover.

Full amnesti er selvsagt bra. —
Men Rom ble ikke bygget på en
dag. Man bør ikke forstyrre byg-
ingen av en grunnmur på et en-
kelt hus, fordi om det kanskje er
det første. Eller fordi man erg-
rer seg over at øverste etasje ik-
ke er ferdig på samtlige hus i
hele byen Rom.

Høyesterettsdommer i vitneskranken -

— Forts. fra side 1 —

«24. mai: Politifullmektig Gun-
nar Lindvik likvidert. (NN 1944
25. 5.). (NN betyr «Norske Ny-
heter». Fra regjeringens infor-
masjonskontor London 1941—45)
— og denne kilde skulle altså
være offisiell nok.)

«August: Brørene Johan og
Sverre Søgård og Odd Tiede-
mann Søgård likvidert. (NN 1944
9. 8. nr. 1396.)»

«24. august: Angiveren Ulf D.
Winnem likvidert. (FL 1944 nr.
65.)»

«18. september: Politifullmek-
tig Tjørn likvidert. (FL 1944 nr.
73.)»

«21. september: Trafikksjef K.
K. Fiane likvidert. (FL 1944 nr.
113.)»

tyder på at Sam Knutzen noksa
lenge må ha lagt noe annet og
mer i uttrykket «likvidere» enn
han nå vil være ved. I verket
«Regjeringen og Hjemmefronten
under krigen», utgitt av Stortin-
get i 1948, er det gjengitt et ut-
drag av den «velkjente rappor-
tør» skrivelse (side 384). Men
der er avsnittet om likvidasjonen
sløffet, og Morgenbladet medde-
ler i sitt referat fra Oslo byrett
den 7. februar i år:

«Direktør Sam Knutzen for-
klarte at han overfor utenriksde-
partementet hadde motsatt seg
at siste del av brevet ble offent-
liggjort.»

Hvorfor i all verden var det så
om å gjøre å hemmeligholde net-

10. juni —

— Fortsatt fra side 1 —

— De hester og kjøretøyer som
allerede av den norske Nord-
arme er avgitt til norske sivil-
forpleining, beklædning, o. s. v.
personer er foreløbig unntatt
fra å bli avgitt til den tyske for-
svarsmakt. Men for framtiden
(dvs. fra det tidspunkt av da
denne overenskomst trer ikraft)
må dog avgivelse av motorkjø-
retøyer til sivilpersoner bare
skje med tillatelse av sjefen for
den tyske forsvarsmakt.

3. Den norske Nordarme for-
plikter seg til ikke å foreta eller
tillate noen ødeleggelse av noen-
somhelst krigsmateriell slik som
dette nøyaktig er angitt i for-
anstående siffer 2.

Den forplikter seg ennvidere
til ikke mere å foreta eller tåle
noen ødeleggelse av noensom-
helst kommunikasjonsmiddel —
(landeveier, — jernbane, skips-
og lufttransportmiddel) likesom
heller ikke av samferdselsveier
og kvarterer av alle slags.

Den norske Nordarme forplik-
ter seg ennvidere til ikke å til-
late noensomhelst sabotasje-
handlinger.

4. Den norske Nordarme for-
plikter seg til å gjennomføre
øyeblikkelig demobilisering av
alle troppeavdelinger på de ste-
der som etter planene er utsett
til dette. — Den tyske Forsvars-
makt har rett til å kontrollere
gjennomførelsen av denne for-
holdsregel på vedkommende
sted.

Alle «innkaldte» norske men-
ge og underoffiserer skal sna-
rest bli demittert vekk til sine
hjemsteder. De norske «Berufs-
soldaten» (stadig tjenestegjør-
ende soldater) likesom samtlige
offiserer som fremdeles befin-
ner seg i tjeneste kan senere
— etter de meniges hjemsendel-
se — bli demittert i tilfelle de
skriftlig og på æresord erklær-
er at de frivillig trekker seg til-
bake fra sin nuværende militære
stilling og at de sålenge den ty-
ske Forsvarsmakt holder Norge
besatt ikke vil foreta noen kri-
seriske eller fiendtlige hand-
linger mot det tyske
rike, den tyske Forsvars-
makt, tyske statsborgere eller
det tyske rikets forbundne. Alle
offiserer og «Berufssoldater»
som avgir denne æresorderklær-
in, svarer med hele sin eien-
dom og formue for at denne
æresorderklæring blir over-
holdt. Ordlyden til erklæringen
som skal avgis, se bilag.

5. Den norske Nordarme for-
plikter seg til snarest mulig å
overlevere til den tyske For-

K
R
ven I
S
T
N
E

Sokneprest Olay

og student E. Saxlund taler i KRISTNE VENNER
mandag 19. februar kl. 20 i Oscars gt. 42, Oslo
(festsalen). Møter 1ste og 3dje mandag hver må-
ned samme sted. Sang og musikk. Alle velkommen.

Skreddersvend.

Godt utdannet pålitelig jakkeskredder, helst yngre, får god
plass. Tidligere N. S. foretrekkes.

Skredder KR. Hagen, Mysen

Casablanca -

— Fortsatt fra side 1 —

lanse som disse friheter tross alt
skulle bygge på. Den betingelses-
løse kapitulasjon, fosforbombe-
ne over Hamburgs og Dresdens
sivilbefolkning, atombomben o-
ver Hiroshima, all denne vanvit-
tige og betingelsesløse utsløttelse
var innledningen til den fryk-
tens og nødens tid, som vi nå er
midt oppe i og som vi ikke kan
øyne utgangen på.

Det var som om en farsot gikk
over verden. Betingelsesløs kapi-
tulasjon var parolen og den ble
organisert med lov og ulov av
bakmennene, hvis fysiognomi vi
nok kan ane, men ennå ikke kon-
statere utover hver gang de hy-
ler opp mot forstand og forso-
ning. Vi har opplevet dette også
hos oss. Idag er det visselig man-
ge, svært mange, som skammer
seg over den uhemmede hevnrus
i mai—juni 1945, da Ns-folkene
med sine vergeløse kvinner og
barn ble forfulgt, pint og plaget,
fengslet og sultet ut. Denne rus-
sen kan til en viss grad sammen-
liknes med panikkdagen i april
1940, da den selv samme under-
grunnspropaganda feiret sine or-
gier. Men forskjellen er, at denne
gang varte den lenger, ja den
varer ennå idag og kan gi seg
eruptive utslag. Og bakom står
den sfinxaktige, allmektig estat
i hendene på et fåtall individer,
hvis veier er uransakelige og
hvis motivers opphav er skjult
for mengden. Er det da noe å un-
dres over, at en sannhetsanaly-
tiker som overlæge Scharffen-
berg kan felde en så avslørende
dom over tidens guder og deres
paradoxe. Det er alt sammen
hyklteri, sier han.

Montesquieu har i sin bok
«Esprit des Lois» sagt noe slikt
som: Akkurat som mange for-
standige ting kan utføres på en
tåpelig måte, kan også enkelte
tåpelige ting utføres på en gan-
ske forstandig måte. Vi får for-
søke å klamre oss til det lille
som kanskje finnes i disse ord. Det

Montesquieu har i sin bok
«Esprit des Lois» sagt noe slikt
som: Akkurat som mange for-
standige ting kan utføres på en
tåpelig måte, kan også enkelte
tåpelige ting utføres på en gan-
ske forstandig måte. Vi får for-
søke å klamre oss til det lille
som kanskje finnes i disse ord. Det

Påskeopphold ønskes

For svenske solide påsketuris-
ter søkes på fjellet med bra an-
komst sæter eller hytte for 4 —
8 i selskap. Tilbud med alle opp-
lysninger og pris snarest.

Olaf Bjerkås,
Skolgt. 8, Uppsala, Sverige

Hushjelp.

Dyktig og pålitelig hushjelp,
interessert i barnestell, får selv-
stendig post fra nå eller ca. 14.
april. Henvendelse med attester
og lønnsforlangende til

Meisingset,
Strømmen

God pengeanbringelse

Forretn.mann ønsker lånt sna-
rest 5—8000 kroner til utvidelse
av handelsvirksomhet. Gode og
sikre inntekter. Jeg gir Dem 6
pst. renter. Billett mrk. 3. priori-
tet nr. 61.

Min hjerteligste takk

for pengegaven fra mine venner
i anledning av min 85 års fød-
selsdag. Beløpet er oversendt
Forbundet for Sosial Oppreisning
til hjelp for dets virksomhet.

G. A. Larsen,
glassmester, Oslo

«Vi er ikke forbrytere»

den i 2 år ifl. kongelig resolusjon
granskede bok, i endret og utvi-
det utgave har vakt berettiget
oppsikt i inn- og utland. Av de
mange uttalelser hitsettes:

«De som allerede har lest boken
og som jeg har snakket med ut-
taler sin uforbeholdne ros, bo-
ken er den beste som er skrevet
etter okkupasjonen og tiden etter-
på, sies det. For eget vedkom-
mende er jeg imponert over at
De har klart å behandle et så
veldig stoff i en konsentrert og
fortettet form og enda kunne gi
en fullverdig og overbevisende be-
handling av begivenhetene og det
i en flytende velformet og inte-

nine som jeg.
Vi hadde for en tid siden anledningen til å høre et foredrag her i Oslo av en utlending som sa til oss:— «Det må være vår viktigste oppgave for framtiden å søke samarbeide med alle de positive og bygsende krefter som ennå finnes i verden». Det er meg meddelt at Forbundet har valgt å gå denne vei. Dette positive arbeide kan ikke styrkes ved «hatets og hevners evangelium».

Blant mange NS folk, ikke minst av dem som sitter inne med lange straffer, kjenner jeg til at det har virket meget forstemmende når enkelte av våre folk, — som tildels er blitt mindre hårdt rammet, i den grad har fulgt den aggressive linje, at det kun måtte komme til å skade vår sak, og først og fremst ramme våre fanger, og vanskeliggjøre de lettelsener de ellers vil kunne få i sine straffer.

Selvsagt er det nedstemmende og irriterende for oss alle, der som vi fremdeles skal være ut-satt for meningsløse demonstrasjoner. Men dette kan man nettopp kvitte seg med uten overdreven aggressivitet.

Jeg satt på Akershus sammen med en jurist med de beste eksamener. Han hadde til og med vært i Justisdepartementets lov-

«18. september: Politifullmektig Tjørn likvidert. (FL 1944 nr. 70.)»
«21. september: Trafikksjef K. K. Fiane likvidert. (FL 1944 nr. 113.)»
«24. september: Lensmannen i Sem likvidert. (FL 1944 nr. 76.)»
«25. september: Statspolitikonstabel Mathisen likvidert. (FL 1944 nr. 78.)»
«1. november: Melding: I den senere tiden er over 20 angivere likvidert. (FL 1944 nr. 93.)»

«4. november: Statspolitifullmektig Thorhus likvidert. (FL 1944 nr. 97.)»
«4. desember: Statspolitimann Voigt likvidert. (FL 1944 nr. 109.)»
«13. desember: NS-mann Faste Svendsen likvidert. (FL 1944 nr. 112.)»

Disse sitatene skulle vel være tilstrekkelige til å aktivisere selv den mest merkvordige hukommelse om hvordan uttrykket likvidere ble brukt av det illegale Norge. Sant nok, de nevnte menn ble «satt utenfor», og høyesterettsdommeren har fremdeles sine ord i behold. Men man kan ikke fortenke overlærer Haug i at han ikke har særlig meget til overs for folk som anbefalte ham «satt utenfor» på en så ettertrykkelig måte.

Og det er også andre tegn som

klarte at han overfor utenriksdepartementet hadde motsatt seg at siste del av brevet ble offentliggjort.»
Hvorfor i all verden var det så om å gjøre å hemmeligholde nettopp denne del av «rapporten», hvis den ikke hadde annen hensikt enn å anbefale at overlærer Haug fikk seg en tur til Sverige? Stort mer humant kunne man vel ikke behandle en «forræder». G. R.

Øvet hushjelp

søkes til trivelig gård i Asker. Ikke utarbeide. Lettvint kjøkken. Eget vær. Oppl. med lønnsforl. til Øxseth, Blakstad, Asker.

Vi ønsker leie

et sted passende for hønseri. Bill. mrk. «Hønseri nr. 53».

Brukt, men god skrivemaskin

ønskes kjøpt. Tilbud bes sendt til bill. mrk. «Rimelig nr. 60».

Forbindelse

søkes med firmaer som har interesse av søm. Herre- og dameklær, samt med firmaer som kan levere stoffer og forsaker. Bill. mrk. «Søm nr. 55».

presorderklæring blir over-

holdt. Ordlyden til erklæringen som skal avgis, se bilag.
5. Den norske Nordarme forplikter seg til snarest mulig å overlevere til den tyske Forsvarsmakt samtlige soldater tilhørende de makter som står i krig med det tyske rike og som fremdeles befinner seg på norsk område.

6. Den tyske Forsvarsmakt vil — så snart samtlige tyske krigsfanger er blitt utlevert fra den norske arme til den tyske Forsvarsmakt — overgi samtlige norske krigsfanger som befinner seg i dens varetekt til den norske armens hovedkvarter og til et tidspunkt so msenere vil bli å fastsette.

7. Den tyske Forsvarsmakt vil la de norske offiserer som har stått i åpen kamp overfor den tyske Forsvarsmakt, beholde sine sidevåben.

Begge kontraherende parter forplikter seg til samvittighetsfullt å overholde den kapitulasjon de er blitt enige om. Denne overenskomst trer i kraft i og med at den underskrives. . . Avsluttet og utferdiget. —

For den tyske Forsvarsmakt.
Øverstkommanderende for den tyske Forsvarsmakt i Norge.
Dietl.
Generalløytnant.

standige ting kan utføres på en tåpelig måte, kan også enkelte tåpelige ting utføres på en ganske forstandig måte. Vi får forsøke å klamre oss til det lille håp som ligger i disse ord. Det har vært sagt, at det er tåpelig av oss å gå mot strømmen og at vi bare har å tie og tale.

Men vi gir oss ikke. Vi vil til siste rest av krefter kjempe for det, som vi mener er rett og det, som vi tror vil gavne vårt folk som helhet i siste runde. Vi vil kjempe for våre krav om gjenreisning etter den betingelsesløse kapitulasjon, som rammet oss alle. Vi vil gjerne bygge bro over den hvirvlende strøm som ellers sluker oss alle. Vi vil også gjerne tro på fred, frihet og demokrati. Men da må også alle de på den annen side gå til en betingelsesløs kapitulasjon, til et Casablanca i hjertene, til fornyelsens bad. Vi går gjerne med

For den norske Nordarme. — Den norske øverskommanderende befullmektigede
H. Wrede-Holm.
Oberstløytnant.

Dette dokument taler for seg selv.
Hva har så landsvikdommerne

menne er jeg imponert over at De har klart å behandle et så veldig stoff i en konsentrert og fortettet form og enda kunne gi en fullverdig og overbevisende behandling av begivenhetene og det i en flytende velformet og interessant språkdrakt. Særlig synes jeg det er morsomt å kunne fortelle Dem at et par jurister er begeistret for boka, og en av dem bebudet at han selv ville skrive til Dem.»
Pris kr. 10,—.

Arne Bergsvik, Billingstad

N.S.-kamerater!

2 ugifte eller enslige eldre karer (ikke under 40 år), som er gått trett av «rettferdigheten» både inne og ute, kan få et sikkert hjem for fremtiden og bli opptatt som familiemedlemmer hos oss.

Vanlig gårdsarbeide (ikke skogsdrift) på leiddreven gård med moderne redskaper og hjelpemidler.

Henvendelse snarest, lønn etter overenskomst. Billett mrk. «Familiemedlemmer nr. 57».

å bemerke? Ikke rettere enn vi skjønner ramler med dette hele den smukt oppkonstruerte teori om «våbenstilstandsavtalen» i Trondheim, og dermed er det slått nok en bresje i oppgjørets etterhånden temmelig sprukne fasade.

Helge Grønstad:

Vestens forsvar

«8. Mai»
kronikk 15. februar 1951

Liddell Hart: Vestens forsvar. Dreyers forlag, 1950, 276 s.

For dem som har fulgt med i «8. Mai» spalter, vil navnet Liddell Hart ikke være noe ukjent navn. Også denne mann har vi hatt gleden av å kunne innregistrere blant de kjempere som midt i en lumsg og lummer tid har skjøvet alle hensyn til side for med full styrke å kunne gå inn for sannhet og klarlegging.

Det er ikke for meget å si at Basil Henry Liddell Hart i det siste snes år som en selvfølgelig konsekvens av sin omfattende militære viten og innsikt har inntatt plassen som Storbritannias fremste militærhistoriker og som en av landets mest på-aktede militære skribenter overhodet.

I en innledning til den norske utgaven av Liddell Hart's bok sier sjefen for den norske krigshistoriske avdeling, oberst Johannes Schiøtz, bl. a.: «Motbør har aldri skremt Liddell Hart fra å hevde meninger som står stikk i strid med den gjengse opp-

fatning hos myndighetene og den alminnelige opinion. Liddell Hart nærmer seg spørsmålene på en utpreget fri og udoktrinær måte. Logisk og fryktløs feller han sin dom om fenomenene og trekker sine slutninger, uten hensyn til om hans oppfatning går ut over fremtredende og populære personer.»

Til en tid da så å si en hel verden hujet hese seirsbrøl fordi Tyskland og Japan var valset overende, var Liddell Hart allerede i ferd med å stille inn framtidens horoskop. Han har ikke lagt skjui på at han har vært i stand til å styre sin seirsbegeistring, og i en artikkel i sommer i det norske «Spektrum» sier han like fram og uten omsvøp at den seier de allierte halte i land, nok dessverre var «en altfor fullstendig seir» og at det var denne seiers forskynnning av maktballansen i verden gjennom elimineringen av Tyskland og Japan som har gjort verdenskrig nr. 3 til en sannsynlig og faretruende mulighet.

Dagens situasjon godtgjør til overmål i hvilken grad Liddell Hart har hatt rett i sine forutsigelser om det spill som han mente ville komme til å utvikle seg. Alt for 4 år siden pekte han eksempelvis på Korea som det sted der den neste krig måtte påregnes å ville bryte ut, og det som har skjedd — og skjer — har ikke gjort denne hans spådom til skamme.

I fem lange år har vestens demokrater lagt seg bekvemt til hvile på «seirens» laurbær, de har tatt tusenårsriket på forskudd og bare en gang imellom avbrutt sitt seirsskryt og sin gode søvn med litt opp-og-ned-adstolpeprat i de Forenede Nasjoners mer eller mindre besynderlige forsamlinger og komiteer. De har ikke hørt drønnet fra undergrunnen. De har ikke lagt tilbørlig vekt på stikkflammer som fra tid til annen har brutt seg gjennom overflaten og fortalt om kommende utbrudd. Alt for tidlig hadde de slått seg til ro med sin formodede styrke og uovervinnelighet.

Hadde den vestlige verden — i stedet for å gjøre seg til tåpelige nikkedukker overfor Casablanca og Yalta-heltene Roosevelt og Churchill — tatt disse menns gjerninger og resultater opp til en inngående granskning, måtte noen og hver kunne ha sagt seg selv at det var fare på ferde og at de tiljublete seirsmål bare med

en tynn ferniss dekket over trusselen om Vestens undergang.

Koreakrigen er blitt en bitter vekker. Den forholdsvis bagatellmessige kollisjon derborte i Øst-Asia har gjenom hendelsen utvikling lagt klart i dagen hvor forferdende lite forbedt de demokratiske stater var på å stå ansikt til ansikt med et øyeblikkelig oppgjør. De Forenede Nasjoners straffetokt til Nord-Korea er blitt den vestlige verdens Dunkirk. Visse folk hadde såvisst brukt tiden til noe annet enn å juble og dagdrømme seg bort fra virkeligheten. En østens klo på en liten million mann har vært satt inn som en markering av hva man kan vente seg. Denne markering har vært mer enn tilstrekkelig. Idag er nederlaget i Østen et faktum og demokratiene har fått noe annet å tenke på. Korea får i herrens navn greie brasene selv, heter det idag. Nå gjelder det noe annet og mer. Nå gjelder det: Vestens forsvar!

Nettopp Vestens forsvar er det Liddell Hart behandler i sin foreliggende bok. Ut fra all sin erfaring som krigshistoriker og ut fra sitt enestående kjennskap til de forskjellige makters og maktkonstellasjoners materielle og psykologiske kraftkilder, dissekerer Liddell Hart alle de muligheter som i øyeblikket kan tas

med i beregningen. Optimist er han såvisst ikke. Han dekker ikke over svakheter som ikke lar seg skjule allikevel når det først kommer til stykket. Nøkternt og realistisk setter han de forskjellige faktorer på plass.

At en mann med Liddell Harts erfaring og klarsyn ikke er noen tilhenger av Forenede Nasjoner, slik som dette forbund for nærværende er organisert, sier seg nesten selv. Den tilvante nasjonale vernepliktshær slår han vrak på. Ingen trygghet vil kunne skapes, sier Liddell Hart, uten stående, sterkt spesialiserte, internasjonale militæravdelinger, som kan tre i aksjon på øyeblikks varsel. Og til sin uinnskrenkede rådighet må disse avdelinger ha internasjonale soner, som er unndratt den lokale, nasjonale overhøyhetsrett. Også når det gjelder den strategiske og taktiske krigføring bryter Liddell Hart med tilvennede forestillinger. Det er forøvrig noe han alt har gjort tidligere, og som tyskerne — i motsetning til de mer konservativt anlagte engelskmenn — dro nytte av allerede i begynnelsen av verdenskrig nr. 2. Spesielt gjalt dette panservåpenets taktiske utnyttelse.

Boken gir i det hele tatt et veld av spesialopplysninger med påfølgende sakkyndige kommentarer, som gjør den til samme tid både særdeles in-

teressant og meget underholdende. En kan i fulleste monn underskrive Morgenbladets anmeldelse av boken, der det heter at «Vestens forsvar» burde leses av alle tenkende mennesker i dag.

At Liddell Hart under sine ekskursjoner på de politiske felter avlegger en og annen personlig visitt er ikke til å unngå. Heller ikke at kritikken undertiden kan falle temmelig skånseless. Mot Roosevelt er han eksempelvis like kvass i sin fordømmelse som Lord Hankey. Det er med dette som bakgrunn litt underlig å tenke på at nordmennene med store utgifter og mobilisering av all slags panegyrikk har reist denne mann en dominerende statue under gamle Akershus's murer, og det endog så sent som sommeren 1950. Det ville kanskje være å anbefale at man tenkte seg noe bedre om forinnet man går videre med den nasjonale, norske stenindustri som heter statuereisning. Den som lite vet, gjør seg selv en dårlig tjeneste ved å demonstrere sin dumhet offentlig.

Med denne digresjon være så Liddell Harts bok anbefalt «8. Mai» lesere på det beste. Den er i et hvert fall en klok — og endog meget klok — manns verk.

Helge Grønstad.

Forbundet imøtegår Riksadvokatens Stortingsmelding

Til jul delte Forbundet ut penger, klær, skotøy og matvarer til trengende

Ved skrivelser til Stortinget av 18., 19. og 20. januar d. å. har Forbundet supplert sin henvendelse til tinget av 20. mars i fjor. Den første skrivelse omhandler selve rettsoppgjøret og dets revisjon, den annen kommenterer St.meld. nr. 64 og den tredje behandler rettighetstapene og de dømtes arbeidsmuligheter — såvel innen de offentlige etater som privat. Vårt blad vil senere bringe disse henvendelser i hel eller delvis gjengivelse.

Ved spesiell generøsitet fra en enkelt privatmann ble Forbundet til jul satt i stand til å yte økonomisk hjelp til en rekke pårørende av dem som ennå sitter fengslet. Man delte ut noe over kr. 3,000 og innkomne takkebrev fra mottakerne viser at bidragene var særdeles velkomne. Vi bringer den store gaveyter — som har ønsket å være anonym — Forbundets hjertelige takk. Måtte hans tiltak være et eksempel for også andre som har økonomisk evne. I mange hjem, der forsørgeren må savnes, er nøden stor og behovet for hjelp skri-

ende. Fra flere både innen og utenom Forbundet hadde man også den glede å motta til formidling til jul klær, skotøy og matvarer. Også disse ting har kommet særdeles vel med.

For å bistå tillitsmennene i deres arbeid med å utbre kjennskapet til Forbundet — dets oppgaver og arbeid — har man sendt ut ekstraordinært 10,000 eksplr. av «8. Mai» nr. 34 — 1950, inneholdende den av styret ifjor høst utarbeidede utførlige oversikt. Det er å håpe at tillitsmennene har sørget for at denne oversikt er kommet i de rette hender. — Ennå er det dessverre mange som mangler kjennskap til både at vi har et Forbund og en avis som representerer oppgjørsoffenes syn.

Av prost A. E. Hedems fortrinlige brosjyrer «Landssvikoppgjøret og rettskildene» samt «Kongens linje, kirkens konto og rettens status» (1949 og 1950) har Forbundet sendt eksemplarer til 400 av landets prester. Bare en eneste har remittert sendingen.

så åpenbart har prestens fortrinlige utredninger vakt interesse.

Flere kommuner har nå endret den hittil opprettholdt nektelse av å yte hustruer til langtidsfanger morstrygd. Forbundet tok denne saken opp i høst, og det er gledelig å se at det syn som ble gjort gjeldende, har tatt til å virke.

Forbundets tillitsmenn vil nu ved henvendelse til sekretariatet (Kierschows gt. 5, Oslo, telefon 37 76 96) kunne få seg tilstilt brosjyren «Gi oss rettsstaten tilbake» til gratis fordeling blant interesserte. Send skriftlig bestilling og oppgi det antall som ønskes.

Det viser seg at mange av økonomiske grunner har vært avskåret fra å kunne kjøpe og orientere seg i den litteratur som er kommet om rettsoppgjøret. — Dette er ikke som det skal være. På enkelte steder har sympatiserende privatpersoner sørget for at de lokale folkeleksamlinger har fått et passende utvalg til utlån for interesserte, og disse gaver har vært mottatt med takk. Forbundet ønsker å følge opp i disse tiltak og vil be tillitsmennene — hver på sitt sted — å bringe på det rene om stedets folkeleksamling er interessert for tanken. I bekreftende fall vil Forbundet i den utstrekning det er økonomisk mulig sørge for å tilstille vedkommende boksamling en gavepakke. Forbundets sekretariat imøtøser meddelelse fra tillitsmennene. Husk å angi nøyaktig adresse.

Forbundet arbeider med å søke utredet hvordan det forholder seg med de nordmenn som angis framdeles å holdes i fangenskap i Sovjet-Russland. På grunn av forholdene tar det dessverre lang tid å få disse undersøkelser gjennomført, idet henvendelsene må passere mer eller mindre permanente institusjoner i utlandet. Vi håper imidlertid om ikke lenge å kunne bringe de mange spendt utredninger fram.

Fortidens ubehagelige skygger

Som vitne i retten uttalte tidligere riksadvokat Sven Sv. Arntzen for noen tid siden på forespørsel av en forsvarer at selvsagt oppfattet han i 1940 alle medlemmer av NS som landsforrædere. «Det skulle og så bare mangle» tilføyde han for ytterligere å understreke med hvilken hellig indignasjon han alt dengang så på disse mfennesker.

Vi skal ikke påstå at advokat Sven Arntzen står i retten

Avtalen om russerne i Finnmark

Vi har tidligere påpekt, at når «de store gutta» engang i mellom ryker ud i hår, kommer det fram opplysninger som er fremmede for almenheten. Vi skal her ta et eksempel: I en polemik i «Verdens Gang» har Benjamin Vogt stillet professor Gjessing og Finn Lie følgende spørsmål:

«Sett at russerne som overtok etter tyskerne i Finnmark med samtykke av den norske regjering (i henh. til en avtale av 16. mai 1944) — sett at de hadde benyttet leiligheten til å trekke et jernteppe tvers over Norge, hadde opprettet en kommunistisk

«Loven skaper ikke rett, men retten lov»

6 måneders fengsel for å skrive sin mening om kommunistene

Kompromiterende domspremisser i Nordmøre herredsrett

Ar 1948, den 6. januar, stod en arbeidets hedersmann, den 74 årige steinhugger Iver R. Eide, for Nordmøre herredsrett, tiltalt for «landssvik». Han ble for å ha søkt medlemskap i NS. den 20. september 1941 og for å ha skrevet et par lovlige skrivelser, dømt etter lov av 21-2-1947, til 6 mndr. fengsel og tap av stemmerett i 10 år. Dommen ble senere ved ny lov gjort betinget, og ble således ikke sonet. Men dommen er like uhyrlig for det.

Ellers er det å si at dommen var i overensstemmelse med et tidligere politiforelegg tiltross for at en god del av tiltalen falt bort ved saksbehandlingen. Påtalemyndigheten kunne ikke føre sannhetsbevis for den oppblåste tiltale. Saken var således en ganske ordinær hekseprosess.

Når vi trekker fram denne saken er det for å påpeke et serdeles interessant punkt i tiltalen og dommen. — I tiltalepunkt 4 heter det nemlig:

«Siktede sendte i mars 1941 et brev til «konst. statsråd» ..Gudbrand Lunde hvor han anbefaler at «alt kommunistisk islett skal utryddes fra Norge». I domspremissene er brevet delvis gjengitt. Der står meget godt bl. a.:

«Rensk ut alt kommunistisk islett hvis det står i mannemakt.» For denne uttalelse ble Iver R. Eide dømt i 1948 med 6 måneders fengsel. Fagdommer og rettens formann var nåværende sorensskriver i Nordmøre Paul Johnsrud. Det står om dette punkt i premissene:

«Retten finner at når man leser hele brevet i sammenheng vil den passus som er omhandlet i forelegget gi uttrykk for en henstilling til hrr.

motarbeider NS. Retten finner at tiltalte forsetlig har villet støtte partiet.»

For det første ble nevnte brev skrevet over et halvt år før brevskriveren søkte om medlemskap i NS. Og videre vet en ikke om han ble opptatt som medlem. — Selv har han sagt at han ikke ble opptatt i partiet.

Men bortsett fra hvordan det forholder seg med medlemskapet er domspremissene i høyeste grad kompromiterende for norsk rettsvesen. For Iver R. Eide ble det altså straffbart å framholde sin oppfatning av kommunistene. I dag er hele Norge kommet med i den antikommunistiske front. Og dertil kommer at omkring halvparten av jordens befolkning nå ruster seg på enhver tenkelig måte for å bekjempe kommunismen.

Herr Eide fikk i 1939 kongens fortjenstmedalje for reisingen av Nordmøre Steinindustri. Han var en foregangsmann av de sjeldne.

Også når det gjaldt kampen mot kommunismen viser det seg nå at han var våken, han var en smule foran sin tid. Det kompliment kan dessverre ikke gis de som var med og straffedømte ham. De har ikke annet å gjøre enn å skamme seg.

Nå er Iver R. Eide død. Inntil sin siste levedag arbeidet han for å få omstyrtet den uhyrlige dom som med uforståelig urett var overgått ham.

Og noen dager før sin plutselige død skrev han: «I sikker Gud-benådet overbevisning om at dere som vi alle overlevende, vil få vår rett».

Retten seier over uretten kom altså Iver R. Eide ikke til å oppleve. Men det forhindret ikke at

UKEN

Vesttyske militære eksperter har framholdt overfor representanter for vestmaktene at det ligger store psykologiske hindringer iveien for en rekruttering av tyskere til forsvar av vesten. (Dagsposten 2.2.51.)

Det tsjekkiske sikkerhetspoliti har fått beskjed om å gå over til å bruke epåletter av russisk mønster. (Daily Herald 7.2.51)

Et belgisk dekret forbyr tjenestemenn å tilhøre det kommunistiske parti eller noen annen organisasjon som er motstander av den belgiske forfatning eller det belgiske folks lover. (Politiken 7.2.51)

Overkommisariatet i Bonn har i prinsippet gått med på å tillate Vest-Tyskland å gjenoppta arbeidet med visse sorter reaksjonsmotorer, flymotorer unntatt. — (Dagsposten 7.2.51.)

Den amerikanske okkupasjonsmaktens Berlin-avis «Neue Zeitung» hevder at Sovjetmyndighetene nå er i ferd med å overta størstedelen av jernbanenes drift i Øst-Tyskland.

For første gang etter krigen deltar Tyskland og Japan i Davis Cup tennisturnering (Daily Herald 7.2.51). Norge er som kjent et av de land som ikke deltar denne gang.

President Trumans spesielle sendebud i det fjerne Østen, Dulles, har tilbudt Japan å slutte seg til Vestmaktene for «et kollektivt forsvar mot direkte angrep». Han la til at tilbudet om likestilling «ikke er noe som USA har til hensikt å påtvinge Japan, men en innbydelse som Japan selv må ta stilling til». (Dagsposten 2.2.51.)

Sjefen for den amerikanske forsvarsmobilisering Charles Vinson, har erklært at det ikke vil bli stål til private eller offentlige bygninger før 1953. (Politiken 7.2.51.)

ter tyskerne i Finmark med samtykke av den norske regjering (i henh. til en avtale av 16. mai 1944) — sett at de hadde benyttet leiligheten til å trekke et jernteppe tvers over Norge, hadde opprettet en kommunistisk vasallstat i Nord-Norge og latt denne gå til angrep på oss med russisk våpen, ville vi da ha vært forpliktet til å stanse i Troms og gi kommunistene fritt spillerom til å forberede nye angrep? Eller ville vi hatt rett til, slik som samtlige frie land i FN var enige i (unntatt India), sammen med våre venner å søke å gjenforene landet? Tilfellene er nøyaktig parallelle, og jeg ville også sette pris på et svar.»

Her kommer vi pånytt inn på Londonregjeringens avtale med russerne av 16. 5. 44. Den er hemmeligholdt for den gemene hop. Riktignok ble det av «Stemmen fra London» laget noen jubelhyl i kringkastingen i disse dager, men også de er forstummet og glemte. Hva det står tilbake er bare bruddstykker og de tulle inn i vatt så ingen skal kunne komme til dem. Selv undersøkelseskommissjonen av 1945 har så vidt vi kan se intet om russernes invasjon i Finmark og om Svalbard avtalen, som vi nok vil få høre mere om.

Dette er ikke bare hemmelighetskremmeri, men planmessig historieforfalskning. Vi trenger nok flere Scharffenbergere, skal vi komme tilbunns i moradset.

MINNEORD FRA MALM

Fra Sverige er kommet det triste budskap at direktør Johan Johansson ved Fosdalens Bergverk A-S i tiden 1920—46 er død 67 år gammel.

Med ham er en stor personlighet gått inn til den evige hvile.

En som ikke kjente direktør Johansson kunde lett vurdere ham feil, men en som så hans handlinger mot fattige og trengende, forstod snart, at han hadde hjerte på rette sted. Og hva har han gjort for Norsk Bergverk og Malm kommune. — For å vurdere dette riktig må en se 30 år tilbake og derfra til han i 1946 overleverte til den Norske Stat landets mest moderne bergverk.

En skulle vel tro at en slik foregangsmann ville bli både akttet og æret i det demokratiske Norge, men direktør Johansson forstod seg ikke på ulver i fåreklær. Da freden kom den 8. mai 1945 ble han som så mange andre arrestert og sendt til Innher-

ter tyskerne i Finmark med samtykke av den norske regjering (i henh. til en avtale av 16. mai 1944) — sett at de hadde benyttet leiligheten til å trekke et jernteppe tvers over Norge, hadde opprettet en kommunistisk vasallstat i Nord-Norge og latt denne gå til angrep på oss med russisk våpen, ville vi da ha vært forpliktet til å stanse i Troms og gi kommunistene fritt spillerom til å forberede nye angrep? Eller ville vi hatt rett til, slik som samtlige frie land i FN var enige i (unntatt India), sammen med våre venner å søke å gjenforene landet? Tilfellene er nøyaktig parallelle, og jeg ville også sette pris på et svar.»

Vi skal ikke påstå at advokat Sven Arntzen står i retten og forteller eventyr med velberådd hu. Heldigvis for mange av dem som i denne tiden har følt seg kaldet til å føre vitnesbyrd mot sin neste — og som i betenkelig grad har tangert det man kaller «falsk vitnesbyrd» — er det funnet opp noe som heter interessebetont erindringsforskyvning og som gir absolution for alle forsyndelser mot det faktiske.

Når det gjelder fhv. riksadvokat Sven Arntzen og hans påståtte 100 prosents animositet fra første stund av overfor medlemmer av NS, må det imidlertid være oss tillatt å minne herr Arntzen om at det vel her må ha sneket seg inn i billedet en endog særdeles stor «erindringsforskyvning». Såvel sommeren som høsten 1940 — ja, endog etter den 25. sep september 1940 — befant den senere riksadvokat og hans frue seg flere ganger i ytterst elskverdig og kordialt samvær med NS-medlemmer, ja, han så dem endog so mgjester i sitt eget hus, der advokat Arntzen på en ypperlig måte varetog sine vertskapsplikter.

At herr Arntzen idag finner seg mest tjent med «å glemme» disse ting, er jo forståelig. Men at vi andre husker det, skulle bare mangle!»

Adv. E.

reds fangeleir og etterpå fra dømt retten for en lengere tid å bo i sitt hjem i Malm.

En alminnelig mann ville under slike forhold gi seg over, men ingen kunstig og urettferdig motgang kunne knekke direktør Johansson, som han så ofte sa: — Rett skal være rett. Han måtte helt til Høyesterett for å bli renvasket, men da var han også fornøyet.

En må uvilkårlig spørre seg selv, er dette demokrati, eller er det en egenartet norsk demokrati, som kanskje avinnsyke og onde mennesker, gis rett til å påføre et uskyldig menneske slike lidelser.

Til slike krypskyttere, som jakter på sine medmennesker, vil jeg henlede oppmerksomheten på følgende vers:
Gi mig en blomst, mens jeg lever
før jeg drar på den siste ferd.
Gi den, o venn, mens jeg lever,
hvad er blomster på graven verd.
Malm 5. 2. 1951.

F.

nomført, idet henvendelsene må passere mer eller mindre permanente institusjoner i utlandet. Vi håper imidlertid om ikke lenge å kunne bringe de mange spendtventende nærmere opplysninger.
Forb.sekr.

Erkjennelse fra begge sider

Jøssing» ble navnet på de menn som tok Englands parti under Altmark-affæren i Jøssingfjord. Er det ikke så?

Altmark-affæren var et nøytralitetsbrudd fra Englands side som fikk skjebnesvangre følger for Norge. Den kan lignede med dråpen som fikk begeret til å renne over, og den tyske okkupasjonsmaskin til å starte.

Var det ikke slik?
En god nordmann som ville at landet skulle være nøytralt slik som folket og dets regjering høytidelig hadde erklært for all verden, og som ville at nøytraliteten skulle forsvares slik som forutsetningen var — han må erkjenne at «Jøssing-synet» i Jøssingfjorden det var galt, for ikke å si forrædersk.

Kan «Jøssingen» erkjenne det? England seiret jo. Og «Jøssingene» seiret jo, — og han har makten og retten. Kan han innrømme at han tok feil? Nei, det kan han nok ikke.

Men for å gjøre det lettere, — kan han innrømme at det hadde vært riktigere — moralsk sett — at folket hadde forsvart den nøytralitet det hadde forsvoret seg til, og at det hadde tatt vare på sin hær og sin flåte slik det sømmet seg et folk som med hell og ære sto for sine forpliktelser? Forhåpentlig er det mange tidligere «Jøssinger» som idag inn-

Advarsel mot svindlere

En fyr som kaller seg Odd Moss, men hvis navn er noe helt annet reiser rundt og tar forskudd på Smedals og min, og muligens andre bøker. Den samme mann drev trafikken allerede for et og et halvt år siden og jeg foranlediget den gang en notis i «8. Mai» og advarte mot å gi forskudd til selgere, spesielt såne som ikke har skriftlig fullmakt. Dette til ny advarsel.

Arne Bergsvik.

«Retten finner at når man leser hele brevet i sammenheng vil den passus som er omhandlet i forelegget gi uttrykk for en henstilling til hrr. Lunde om å gripe inn overfor en del av befolkningen som

rømmer det, og her gir dem rett som ville et nøytralt Norge, både før og siden, ikke minst i dag.

Men mange kan nok ikke det. For, sier de — vi valgte rett. Vi valgte England, og England seiret, og England forsvare demokratiet og de små nasjoner og England er den klippe vi alltid vil klynge oss til. Husk vår skipsfart, — husk våre mattilførsler. Og så er det vel bare framtiden som kan avgjøre om de valgte det rette — eller den rette siden — de som heller så på et langt liv i ly av en stormakts nåde enn på den tvilsomme kamp for et litet, fritt folk.

Anders Lange's artikkel i «8. Mai» den 25. jan. var det en fornøyelse å lese. Redaktørens svar kan en ikke være helt fornøyet med. Det nytter ikke bare å benekte faktum — det nemlig at «Jøssinger» har tatt forargelse av «8. Mai», ikke for den sannhets skyld som den forfekter, men for måten det gjøres på.

Bitterhet, ironi, hån og hat fra de fordømtes side er forståelig, og vi som har våre fingeravtryk i forbrøyalbummet, kan kanskje på en måte bruke like kraf-

Tragikomedien

«Det kan ligge større fare i de vestlige nasjoners tendens til overfladisk tenkning, ledet av følelser, og deres sviktende innsikt i hva en krig mot Russland virkelig ville bety. Når følelsene kommer i kok, har folkene i den vestlige verden lett for å glemme hvilke alvorlige konsekvenser deres impulsive beslutninger kan føre til. Det viste garantien til Polen og dens tragiske fiasko, det viste kravet om «betingelsesløs kapitulasjon», som bare forlenget tyskernes motstand og framtvang den boomerangvirkning som nå får «seieren» til å fortone seg som en tragikomedie, det viste den uinnskrenkede bombing, som til ingen nytte ødela det økonomiske grunnlag for en fredsordning. Idag må vi betale for alt sammen».

B. H. Liddell Hart
i «Vestens Forsvar».

at det som vi alle overlevende, vil få vår rett».

Retten seier over uretten kom altså Iver R. Eide ikke til å oppleve. Men det forhindrer ikke at dommen over ham kan oppheves og hans siste ønske oppfylles.

De kan være nok så festlig av og til å høre på når våre dommere og plageånder får sitt pass påskrevet så blekket spruter. — Men klokt er det ikke.

Saklighet, nøkternhet, ærlighet og sannheten i all enkelthet må fram i avisen, — og la oss derfor bare beklage dersom det i avisen er kommet uheldige ting og love at det med vår beste vilje ikke skal gjenta seg.

La oss erkjenne selv hvor dumme vi har vært, hvor litet vi strakk til, hvor mange tabber vi gjorde, og hvor meget det var som skulle og kunne ha vært anderledes under okkupasjonen.

Vi var ofte små mennesker som lot oss erte til så mangt, som plukket norske flagg av norske gutter, som sprang etter røde toppluer. Vi følte vi hadde rett, men ble ofte svimmel av makten og mesket oss i «ly av bajonetene».

Dette «hird-vesenet» kunne ha vært vel og bra i fredstid, men var det ikke jævla dumt under en okkupasjon?

Alt det tåpelige «jøssingene» fant på og alt det sprøyt som Londonradio serverte, — jamen skulle vi latt dem være alene om det.

Ang. gasskamrene — la oss få sannheten her i «8. Mai», la oss få fotografier og opplysninger fra tysk hold om sannheten, om hensikten og om og når i hvilken utstrekning de ble brukt til å putte levende mennesker inn i. Det kan ikke nektes for at det har vært antydning at gasskamrene ikke eksisterer.

Vi vil bare sannheten — og vi vil bare «forstå vår tid og gjøre det gode». Vi vil ha personlig oppreisning — ikke for vår egen skyld, men for folkets. Er det ikke en eller annen skald som har sagt noe slikt som — «kast meg på bålet som ved, bare Norges flamme nøres derved».

«Jøssinger» og «Quislinger» — la oss rekke hverandre hånden som like menn som vil kjempe for land og folk til siste sukk.

S. L.

amerikanske forsvarsmobilisering sjelen for den amerikanske forsvarsmobilisering Charles Vinson, har erklært at det ikke vil bli stål til private eller offentlige bygninger før 1953. (Politiken 7.2.51.)

Den vesttyske regjering

har besluttet ikke å be om benådning for de syv tyske «krigsforbrytere» i Landsbergfengslet, men det vil bli henstillet til amerikanerne om ikke å foreta henrettelsene på tysk jord. I Vest-Tyskland er dødsstraffen avskaffet. (Dagsposten 3.2.51.)

Fra Washington

meldes at det amerikanske luftvåpen har mistet 228 fly i Korea pr. 18. januar. England mistet sitt første fly den 6. februar. (Daily Herald)

«Vesttyskerne

bør ikke by noe militær motstand mot en invasjon fra øst», framholdt den tyske protestantiske kirkelederen dr. Niemöller i et intervju med Paris-avisen Le Monde 2.2.51. (Dagsposten).

For første gang

i Sør-Afrika-Sambandets historie er det i parlamentet representanter for Sør-Vest Afrika, den tidligere tyske koloni. («Manchester Guardian» 25.1.)

En tidligere

konsentrasjonsleirfange, den katolske presten Augustin Flossdorf, tilbød seg den 6. febr. å ofre sitt liv for en av de syv tyskere som skal henrettes i Landsberg. (Daily Herald 7.2.51.)

Den engelske vise-utenriksminister,

Mr. Davies, uttalte i Underhuset den 7. ds. at de tyskere som er dømt for forbrytelser mot menneskeheten og som holdes av britene, ikke vil få sine straffer nedsatt eller ettergitt. (Daily Mail 8.2.51.)

A domme etter

en artikkel i Daily Mail den 9. februar 1951 med overskriften: «Anti britiske valgere vinner 10—1 seier», var det ut til at det hundreårige britiske styre i kolonien Gullkysten vil ta slutt innen overskuelig framtid. Det ytterliggående Nasjonalistiske Folkeparti har nemlig vunnet nesten alle de 38 plasser til parlamentet. — Dette resultatet vil sikkert la seg merke i hele Afrika, og kanskje spesielt i den nærliggende engelske kolonien Nigeria. Avisen trøster imidlertid sine lesere med at «Gullkysten er fortsatt en koloni som produserer kakao, gull, mangan og tømmer».

Husk kontingenten

Nordmørspostens Trykkeri